De Vreedzame School

voor nieuwkomerskinderen

Handreiking Blok 4

We hebben hart voor elkaar

De Vreedzame School

voor nieuwkomerskinderen

Handreiking Blok 4

We hebben hart voor elkaar

Inhoudsopgave

Handreiking bij Blok 4
We hebben hart voor elkaar 3

- **Geeft u de lessen voor het eerst?** 3
- **Doel Blok 4** 3
- **Omgaan met gevoelens bij nieuwkomerskinderen** 3
- **Leerlingen leren in Blok 4** 4
- **De leerkracht is de sleutel** 4
- **Boeken** 5

Activiteiten en lessen Blok 4
We hebben hart voor elkaar

Activiteiten Blok 4
- **Activiteit 4.1 - Ik ben blij!**
- **Activiteit 4.2 - Aap is verdrietig**
- **Activiteit 4.3 - Aap is bang**
- **Activiteit 4.4 - Tijger is boos**
- **Activiteit 4.5 - Wat voel jij?**

Lessen Blok 4
- **Les 4.1 - Allemaal gevoelens**
- **Les 4.2 - Wat helpt als ik verdrietig ben**
- **Les 4.3 - Wat helpt als ik boos ben**
- **Les 4.4 - Wat doe ik als ik bang ben**
- **Les 4.5 - De gevoelens op een rij**

Handreiking bij Blok 4
We hebben hart voor elkaar

Geeft u deze lessen voor het eerst?

In de inleiding van blok 4 van het basiscurriculum vindt u de achtergrondinformatie bij dit blok. We raden u aan om deze informatie te lezen voor u deze lessen gaat geven. Hieronder vindt u aanvullende informatie bij dit blok, specifiek gericht op het onderwijs aan nieuwkomers-kinderen.

Doel Blok 4

De leerlingen leren omgaan met gevoelens van zichzelf en zich inleven in de gevoelens van anderen.

Omgaan met gevoelens bij nieuwkomerskinderen

In dit blok bieden we kinderen de mogelijkheid om de basisgevoelens te verkennen bij zichzelf en anderen. Bovendien willen we ze handvatten bieden om met deze gevoelens om te gaan en om te leren hoe je anderen erbij kunt helpen. Zo werken we met dit blok aan een klimaat waarin kinderen hart hebben voor elkaar; een zorgzame houding ontwikkelen ten opzichte van elkaar. Nieuwkomerskinderen hebben vaak al veel meegemaakt voor ze op school komen en moeten dealen met onbevredigde basisbehoeften, gevoelens van verlies en onveiligheid. Door uiteenlopende oorzaken kunnen deze kinderen op jonge leeftijd al getraumatiseerd zijn. Kinderen kunnen hierdoor ook moeite hebben met het reguleren van hun emoties en gedrag en met vertrouwen op zichzelf en de ander. In het boek Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen (L. Coppens e.a. 2019 SWP), dat we eerder noemden in de algemene inleiding, is dit duidelijk beschreven. Dit blok vraagt dus om een veilige omgeving, waarin kinderen mogen ‘passen’. Er zijn kinderen die gevoelens gemakkelijk delen, andere kinderen hebben daar hulp of tijd voor nodig en weer anderen zullen bepaalde gevoelens nooit willen delen. We bieden werkvormen en activiteiten aan die kinderen uitnodigen hun gevoelens te delen, waarbij niemand wordt gedwongen over gevoelens te praten. We willen kinderen helpen beter in hun vel te zitten en leren empathisch en zorgzaam met elkaar om te gaan. Dit kunt u versterken door uw voorbeeldgedrag (en de daarbij passende mimiek) en door kinderen uit te nodigen dit ook te doen door elkaar te helpen, te troosten en ander zorgzaam gedrag te tonen.
Het spreken over gevoelens is lastig in een taal die je onvoldoende kent. Geef kinderen om die reden ook de kans in de eigen taal te spreken als dit helpend is. In de lessen kunt u hierbij ondersteuning bieden door de illustraties, zelf het voorbeeld te zijn in het benoemen van gevoelens en gebruik te maken van het uitbeelden van gevoelens.
Bij de jonge kinderen komen de basisgevoelens aan bod aan de hand van allerlei speelse activiteiten met Aap en Tijger. In de lessen voor de oudere kinderen werken we vanuit het prentenboek ‘Het kleurenmonster’ van Anna Llennas (de Vier Windstreken). In het boek is het monster in de war van alle gevoelens die hij heeft. Een meisje helpt hem de verschillende gevoelens uit de war te halen en te herkennen. Via Google vindt u allerlei aanvullende materialen bij dit prentenboek. In de activiteiten en lessen komen de gevoelens: blij, verdrietig, bang boos en rustig aan bod, maar mochten er andere gevoelens door kinderen genoemd

worden dan kunt u deze natuurlijk toevoegen. Bij de activiteiten wordt als routine de gevoelslijn aangeboden en in de lessen de gevoelstokjes, passend bij het prentenboek. Daarnaast bieden we in de lessen voor de oudere kinderen het gevoelsschrift aan waarin kinderen kunnen tekenen en schrijven over iets dat hen geraakt heeft en waarin plaats is voor zowel positieve als negatieve gevoelens.

Leerlingen leren in Blok 4:

- De basisgevoelens blij, verdrietig, boos, bang en rustig
- Dat er gradaties zijn in gevoelens: heftig en minder heftig / kort en lang durend
- Dat je van gevoelens 'in de war' kunt raken
- Deze gevoelens bij zichzelf te herkennen (gedrag, houding, mimiek) en zich leren verplaatsen in het gevoel van een ander bij bepaalde situaties of gedachtes
- Na te gaan waar ze deze gevoelens fysiek ervaren en aan te wijzen in hun lijf
- Hoe ze geneigd zijn te reageren vanuit deze gevoelens
- Wat hierbij helpend kan zijn (vertellen, afkoelen, tekenen, schrijven etc.)
- Hoe ze anderen hierbij kunnen helpen (troosten, met rust laten etc.)

De leerkracht is de sleutel

Blok 4 vraagt van u als leerkracht dat u inzet op een veilige sfeer waarin u regelmatig ook uw eigen gevoelens bespreekbaar maakt. Wanneer u doorgaans niet gewend bent om dit te doen of dit lastig vindt, is het misschien helpend om u te realiseren dat u te maken heeft met kinderen die dit ook lastig vinden. Schroom niet om dit kenbaar te maken, dat u het soms ook lastig vindt om gevoelens te delen met anderen. Zo kunt u ook op deze manier een herkenbaar voorbeeld zijn.
U kunt met uw gedrag kinderen in dit blok extra ondersteunen door de volgende suggesties:

- Stimuleer kinderen regelmatig om hun gevoelens te delen (verbaal, met spel, met tekeningen, met geschreven taal, door uit te beelden). Zorg voor voldoende spelmateriaal waarin kinderen hun situaties kunnen uitspelen: playmobile, de huishoek, poppenhuis, verkleedkleren, de poppenkast of met behulp van knutsel activiteiten zoals schilderen, boetseren etc.
- Ga in op situaties waarin kinderen hun gevoelens delen of dat juist niet doen.
- Vermijd oordelen over gevoelens: ook negatieve gevoelens mogen er zijn.
- Geef kinderen de gelegenheid te passen.
- Maak een plek waar kinderen kunnen afkoelen bij boosheid.
- Laat boze kinderen deze plek gebruiken voor ze een conflict oplossen, verwijs er naar en geef opstekers aan kinderen die uit eigen beweging gebruik maken van de afkoelplek. Begrens kinderen waar nodig als ze met hun boosheid de veiligheid van anderen in gevaar brengen. Boos zijn mag, maar niet op die manier! Benoem de reden van de boosheid voor het kind. Dit geeft een gevoel van veiligheid: de juf/ meester heeft me gezien en begrijpt me. Geef kinderen alternatieven voor gedrag bij boosheid.
- Maak een plek waar kinderen zich even kunnen terugtrekken. Dit kan de afkoelplek zijn, maar kies de plek in overleg met de kinderen. Overleg ook met ze over wat er op die plek helpend kan zijn (knuffel, een boekje, een dikke jas om in weg te kruipen, een tipi tent, de troostkoffer)
- Voor jonge kinderen kan het fijn zijn als u ze, bij het overspoeld zijn door een negatief gevoel, begrensd met een bepaalde tijd om zich terug te trekken. U kunt letterlijk de tijd begrenzen met een timer of benoemen: 'Zo, nu gaan we wat eten! Kom je?'
- Stimuleer kinderen elkaar te ondersteunen als iemand iets niet durft of bang is.
- Stimuleer kinderen hart te hebben voor elkaar.

- Jonge kinderen kunnen zich nog niet altijd verplaatsen in anderen. Het begin is dat ze het gevoel van de ander herkennen vanuit eigen ervaringen en de pijn van de ander soms letterlijk zelf voelen. Met deze manier van meeleven begint het ontwikkelen van empathie en dus met het goed kunnen omgaan met de gevoelens van anderen.
- Wees er attent op dat kinderen niet te veel leed van anderen op hun schouders nemen. U helpt hen door concreet iets te bedenken waardoor ze kunnen helpen, zodat ze het daarna los kunnen laten.
- Breng regelmatig situaties in waarin u een bepaald gevoel had. Laat met uw mimiek en houding duidelijk zien hoe de situatie u geraakt heeft. Ben hierin authentiek en toon hierin uw echte emotie. Door uw eigen gevoelens te delen zullen kinderen eerder geneigd zijn dit ook te doen.

Boeken

- Het kleurenmonster, Anna Llenas, 2017 (De Vier Windstreken)
- Het boek is boos, Ramadier & Bourgeau, 2018 (De Eenhoorn, Wielsbeke)
- Het boek is bang, Ramadier & Bourgeau, 2019 (De Eenhoorn, Wielsbeke)
- Het boek is verliefd, Ramadier & Bourgeau, 2019 (De Eenhoorn, Wielsbeke)

Activiteiten en lessen Blok 4
We hebben hart voor elkaar

Activiteit	Les
4.1 Ik ben blij! **Kern:** Bespreken, uitbeelden en herkennen van het gevoel ‘blijdschap’.	**4.1 Allemaal gevoelens** **Kern:** Leerlingen leren dat er veel soorten gevoelens zijn en dat je daar soms van in de war kunt raken.
4.2 Aap is verdrietig **Kern:** Bespreken, uitbeelden en herkennen van het gevoel ‘verdrietig’. Kinderen verkennen situaties waarin je verdrietig kunt zijn en wat ze dan kunnen doen.	**4.2 Wat helpt als ik verdrietig ben** **Kern:** Leerlingen verkennen het gevoel ‘verdrietig’ en leren hoe je daarmee om kunt gaan.
4.3 Aap is bang **Kern:** Bespreken, uitbeelden en herkennen van het gevoel ‘bang’. Kinderen verkennen situaties waarin je bang kunt zijn en wat ze dan kunnen doen.	**4.3 Wat helpt als ik boos ben** **Kern:** Leerlingen verkennen het gevoel ‘boos’ en leren hoe je daarmee om kunt gaan.
4.4 Tijger is boos **Kern:** Bespreken, uitbeelden en herkennen van het gevoel ‘boos’. Kinderen verkennen situaties waarin je boos kunt zijn en wat ze dan kunnen doen.	**4.4 Wat doe ik als ik bang ben** **Kern:** Leerlingen verkennen het gevoel ‘bang’ en leren hoe je daarmee om kunt gaan.
4.5 Wat voel jij? **Kern:** Bespreken, uitbeelden en herkennen van de verschillende basisgevoelens blij, verdrietig, bang, boos en rustig.	**4.5 De gevoelens op een rij** **Kern:** Leerlingen verkennen het gevoel Bang en leren hoe je daarmee om kunt gaan.

Suggesties voor prentenboeken bij dit blok vindt u op de website.

CED groep

Als leren je lief is

www.cedgroep.nl

KINDERPOSTZEGELS

voor kinderen door kinderen